

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lipca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

SSN Marek Sychowicz

w sprawie z powództwa „W.(...)” sp. z o.o. w Ł.
przeciwko M. Ś.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 21 lipca 2010 r.,
zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 9 lutego 2010 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. oddała zażalenie,**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2008 r. Sąd Apelacyjny – po rozpoznaniu sprawy z powództwa spółki „W.(...)” sp. z o.o. w K. przeciwko M. Ś. o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 22 lipca 2008 r. – zmienił zaskarżony wyrok i uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki umowę darowizny z dnia 4 grudnia 2002 r., zawartą przez dłużnika L. Ś. z pozwanym M. Ś. – w zakresie wierzytelności przysługującej powódce wobec L. Ś. w kwocie 55 640,58 zł z odsetkami, kosztami procesu i kosztami postępowania

klauzulowego, wynikającej z nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w W. z dnia 1 września 2004 r., sygn. akt XVI GNc (...), i nie obciążył pozwanego kosztami procesu na rzecz powódki, natomiast apelację pozwanego odrzucił i nie obciążył go kosztami postępowania apelacyjnego. Uzasadniając zawarte w wyroku postanowienie o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny stwierdził, że o kosztach tych orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. ze względu na małoletniość pozwanego i jego trudną sytuację materialną.

Od wyroku tego pozwany wniósł skargę kasacyjną, a powódka zażalenie na postanowienie o kosztach procesu.

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2009 r. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a postanowieniem z dnia 10 grudnia 2009 r. uchylił rozstrzygnięcie o nieobciążeniu pozwanego kosztami procesu oraz kosztami postępowania apelacyjnego i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego. Sąd Najwyższy uznał uzasadnienie orzeczenia o kosztach procesu za zbyt ogólne, a tym samym – nieodpowiadające kryteriom określonym w art. 328 § 2 w związku z art. 361 k.p.c. Podkreślił, że art. 102 k.p.c. jest przepisem szczególnym w stosunku do ogólnych reguł obciążania stron kosztami procesu, dlatego w uzasadnieniu rozstrzygnięcia będącego odstępstwem od tych reguł powinny być wskazane okoliczności decydujące o uznaniu danego wypadku za „szczególnie uzasadniony”.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 9 lutego 2010 r. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 12 766 zł z tytułu kosztów procesu za obie instancje oraz kwotę 1 360 zł kosztów postępowania zażaleniowego. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny podkreślił, że art. 102 k.p.c. stanowi wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu, stąd przewidziana w nim możliwość nieobciążenia strony przegrywającej w ogóle kosztami jest dopuszczalna jedynie w wypadkach szczególnie uzasadnionych. W niniejszej sprawie zastosowaniu wyjątkowej regulacji przewidzianej w art. 102 k.p.c. sprzeciwia się przede wszystkim okoliczność, że wytoczenie powództwa było podyktowane postępowaniem dłużnika, będącego zarazem ustawowym przedstawicielem pozwanego. Z tych względów Sąd Apelacyjny, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu w obu instancjach regułę ogólną wynikającą z art. 98 § 1 k.p.c., zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 12 766 zł, obejmującą opłaty sądowe od pozwu i apelacji (*tj.* 2 783 zł x 2) oraz wynagrodzenie adwokata *tj.* 3 600 zł x 2). Poza tym, zgodnie z art. 98 § 1 w

związku z art. 391 § 1 i art. 397 § 2 k.p.c., przyznał powódce zwrot kosztów postępowania zażaleniowego.

W zażaleniu na to postanowienie pozwany zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie art. 98 § 1 k.p.c. przez jego zastosowanie, art. 102 k.p.c. przez jego niezastosowanie oraz art. 233 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że nie zachodzą przesłanki określone w art. 102 k.p.c. W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 102 k.p.c., w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przytoczony przepis, będący wyjątkiem od wyrażonej w art. 98 § 1 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu, nie konkretyzuje pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, wobec czego ustalenie, czy w sprawie zachodzi taki wypadek zależy od oceny sądu. Ocena ta musi jednak uwzględniać wszystkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej podjęcie. Do okoliczności takich należą zarówno fakty związane z przebiegiem procesu, jak i niezwiązane z samym procesem, lecz z sytuacją życiową i materialną strony przegrywającej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, niepubl., z dnia 26 listopada 2009 r., III CZ 51/09, niepubl., z dnia 4 lutego 2010 r., IV CZ 2/10, niepubl. i z dnia 22 kwietnia 2010 r., II CZ 22/10, niepubl.) . Przykładowo, okolicznością uzasadniającą zastosowanie art. 102 k.p.c. może być precedensowy charakter sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 1973 r., I PR 188/73, OSNC 1974, nr 3, poz. 59).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09 (niepubl.), sam wiek strony będącej osobą fizyczną nie jest okolicznością stanowiącą „wypadek szczególnie uzasadniony” w rozumieniu art. 102 k.p.c. Podobnie udzielenie stronie przegrywającej zwolnienia od kosztów procesu nie oznacza automatycznie, że zachodzi wypadek, pozwalający na zastosowanie powołanego przepisu.

Podzielając to stanowisko trzeba stwierdzić, że nie może odnieść zamierzonego skutku samo odwołanie się do małoletniości żalącego. Co się zaś tyczy sytuacji materialnej żalącego, to trzeba podkreślić, że został on zwolniony od kosztów sądowych tylko częściowo. Żalący pomija okoliczność, że przysługuje mu spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, które było przedmiotem spornej umowy darowizny. Poza tym uwzględnieniu musi podlegać okoliczność, że wytoczenie powództwa i prowadzenie

procesu połączonego z kosztami było konsekwencją działań podejmowanych przez ustawowego przedstawiciela żalącego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie jako pozbawione uzasadnionych podstaw, postanawiając o kosztach postępowania zażaleniowego po myśli art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 w związku z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.